



# 2

## May – İranlı Mütəfəkkir və Filosof Mortəza Motəhhərinin Şəhadətinin İldönümü və Müəllim günüdür!



### İran İslam İnkılabının Ali Məqamlı Rəhbəri Ayətullahul-Üzma Seyid Əli Xameneinin Şəhid Mötəhhəri Haqqında Dediği Sözlər

Ustad Şəhid Motəhhəri kimi az adama və az alimə rast gəlmək olar ki, bu cür intellektual və mənəvi potensialla işi ilə məşğul olsun. Ali Məqamlı Rəhbər həmçinin Şəhid Motəhhərinin hər çıxışını xüsusi və zəngin bir əsər kimi dəyərləndirərək, onun əsərlərini İran İslam Respublikasının ideologiyasının bünövrələrindən hesab edib.



İran İslam Respublikasının Naxçıvandakı  
Baş Konsulluğunun Mədəniyyət Attaşeliyi

**İranlı Mütəfəkkir və  
Filosof Mortəza  
Motəhhəri  
(Şəhid Müəllim)**



Allahın adı ilə

## **İranlı Mütəfəkkir və Filosof Mortəza Motəhhəri**

**(Şəhid Müəllim)**

Mortəza Motəhhəri Şəhid Motəhhəri və ya Usta Motahari kimi tanınan şö mütəfəkkiri və yazıçısı, hicri 14-cü əsrdə İslam fəlsəfəsi və İslam kəlamı və Quranın təfsiri ustası, Əllamə Təbatəbai və İmam Xomeyninin tələbələrindən biri idi. . Mötəhhəri İran İslam İnqilabının nüfuzlu adamlarından və intellektual liderlərindən biri hesab olunur. O, şəhadət gününə qədər İnqilab Şurasının rəhbəri olub.

İslam inqilabından əvvəl Mötəhhərinin İranda marksist düşüncə cərəyanlarına qarşı apardığı intellektual mübarizə gəncləri bu düşüncələrdən uzaqlaşdırmaqda mühüm rol oynamışdır. O, Hüseyini Ərşadın yaradıcılarından biridir.

Motəhhəri islam fəlsəfəsi və ilahiyyatı ilə bağlı çoxlu əsərlər yazmışdır. İslam və şiəlik təlimlərini yeniləmək və izah etmək onun fikri fəaliyyətinin xüsusiyyətlərindəndir. Motəhhəri əvvəllər mürəkkəb ifadələr şəklində təqdim edilən İslam təlimlərini özünəməxsus üslubda, asan şəkildə və günün dili ilə təqdim etmişdir. Onun müxtəlif dini mövzularda kitabları dəfələrlə müxtəlif dillərdə nəşr olunub.

Mortəza Motəhhərinin şəhadətinin ildönümü İranda Müəllimlər Günü adlanır və bununla bağlı anım mərasimləri keçirilir.



**1. Şəhid Motəhhərinin Təvəllüdü:** Ustad Şəhid Ayətullah Motəhhəri hicri 1920-ci il fevral ayının 3-də müqəddəs Məşhəd şəhərinin 75 kilometrliyində yerləşən Fərimanda, həqiqi bir ruhani ailədə dünyaya göz açıb. Uşaqlıq dövründə məktəbə başlayaraq, ibtidai təhsil alıb.

**2. Dini Təhsili:** 12 yaşında Məşhəd dini hövzəsinə getmiş və İslam elmlərinin əsaslarını öyrənmişdir. 1937-ci ildə Rza xanın ruhanilərlə şiddətli mübarizəsinə, dostlarının və qohumlarının etirazına baxmayaraq, təhsilini başa çatdırmaq üçün Qum dini hövzəsinə getdi. Onun dəyərli qurucusu Hacı Şeyx Əbdül Kərim Haeri Yezidi bu yaxınlarda dünyaya gözlərini yumarkən və o böyük Ayətin üç böyük müəllimi Seyid Məhəmməd Höccət, Seyid Sədrəddin Sədr və Seyid Məhəmməd Təqi Xansari liderlik andı içdilər. Dini hövzənin dəyərli qurucusu Hacı Şeyx Əbdül Kərim Haeri Yezidi dünyaya gözlərini yumarkən, böyük Ayətullahın üç böyük tələbəsi Seyid Məhəmməd Höccət, Seyid Sədrəddin Sədr və Seyid Məhəmməd Təqi Xansari məktəbin önəmli müəllimləri idilər.



### 3. Ustad Motəhhərinin Hövzəvi Təhsili:



**Birinci: Elmi Dərslər** - Qumda 15 illik qaldığı müddətdə mərhum Ayətullahul-Üzma Borucərdidən, (fiqh və üsul dərsləri) İmam Xomeynidən (r.ə) (12 il Molla Sədra fəlsəfəsi, irfan, əxlaq və üsul dərsləri) və mərhum Əllamə Seyid Məhəmməd Hüseyin Tabatabai və (fəlsəfədə: Əbuəlinin şəfa kursları) digər alimlərdən dərslər aldı. Ayətullah Borucərdinin Quma hicrətindən əvvəl Ustad Şəhid bəzən Borucərdə gedir və onun elmindən istifadə edirdi.

**İkinci: Əxlaqi və irfani dərslər**- Ustad Şəhid bir müddət mərhum Ayətullah Hacı Mirzə Əli Ağə Şirazinin əxlaq və irfan elmindən bəhrələnmişdir. O, İmam Xomeyninin (r.ə) əxlaq və irfan dərslərindən də bəhrələnmişdir. Ustad Motəhhərinin digər ustadları sırasında mərhum Ayətullah Seyid Məhəmməd Höccət (üsul üzrə) və mərhum Ayətullah Seyid Məhəmməd Mohəqqeq Damadı (fiqh üzrə) qeyd etmək olar.



**4. Dini fəaliyyətlər (Ustadın dini və siyasi fəaliyyəti):** Qumda olduğu müddətdə elm öyrənməklə yanaşı, ictimai və siyasi işlərdə də iştirak etmiş və İslam fədailəri ilə əlaqə saxlamışdır.

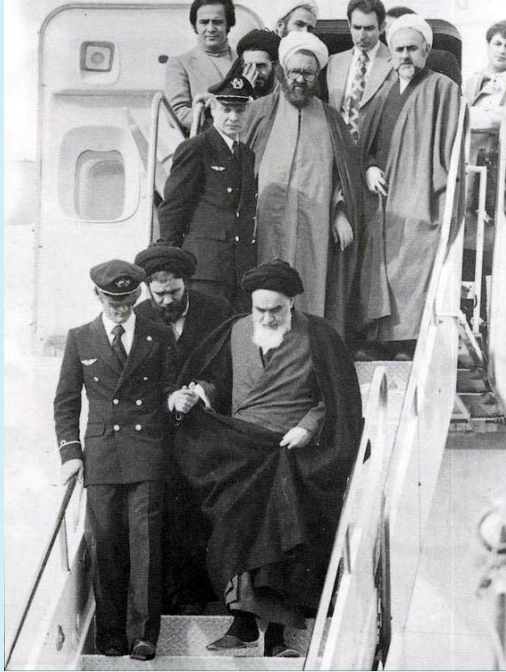
**Birinci:** Dini fəaliyyət: 1953-cü ildə o, məşhur müəllimlərdən və bu sahənin gələcək ümidlərindən biri hesab edildiyi halda Tehrana hicrət etdi. Tehranda Mərəvi məktəbində dərslər deyərək tədqiqat mühazirələri yazdı. 1956-cı ildə İslam Tələbə Cəmiyyətinin ilk təfsir məclisi professor Motəhhəri tərəfindən təşkil edildi. Elə həmin il Tehran Universitetinin İlahiyyat və İslamşünaslıq fakültəsində dərslər deməyə başladı. 1959 və 1960-cı illərdə İslam Həkimlər Cəmiyyəti yaradıldı. Professor Motəhhəri bu forumun əsas məruzəçilərindən biri oldu və 1962-1972-ci illər ərzində bu forumun unikal məruzəçisi kimi mühüm müzakirələri ilə yadda qaldı.





## İkinci: Siyasi Fəaliyyəti

### A) 15 Xordad Qiyamında:



O, həmişə İmamın (r.ə) yanında idi ki, Tehrandə 15 xordad (5 iyun) qiyamının təşkili və İmamın rəhbərliyi ilə koordinasiya olunmasını onun və səhabələrinin söyləri ilə əlaqələndirmək olar. O, 1964-cü il xordad ayının 15-i (5 iyun) çərşənbə günü saat 13:00-da şahın əleyhinə səsləndirdiyi nifrətdən sonra polis tərəfindən həbs edildi və Şəhrbani Müvəqqəti Həbsxanasına aparıldı və bir sıra Tehran ruhaniləri ilə birlikdə həbs edildi. 43 gündən sonra şəhər alimlərinin Tehrana köçməsi və ictimai təzyiqlərdən sonra o, digər din xadimləri ilə birlikdə həbsdən azad edildi.

### B) Qanunsuzluqla Mübarizə:

Bu zaman o, cəmiyyətin ehtiyac duyduğu mövzularda kitablar yazmaqda, İslami Həkimlər Hərəkatının məzmununu islamaşdırmaqda, universitetlərdə, Hidayət məscidində, Nərmək Məscidində və s. mühazirələr oxumaqda idi.





Ümumiyyətlə, hər hansı bir hərəkata deyil, islami bir hərəkata inanan Ustad Şəhid Motəhhəri hərəkətin məzmununu islamaşdırmaq üçün çoxlu ideoloji səylər göstərmiş, sapmalara qarşı inadla mübarizə aparmışdır. 1970-ci ildə bir neçə dostunun köməyi ilə Hüseyniyyə Ərşadı qurdu. Lakin bir müddət sonra idarə heyətinin üzvlərindən birinin təkrarlanan və özbaşına hərəkətləri və onun ustad planlarını həyata keçirməsinə mane olması, o cümlədən Hüseyniyyənin elmi və təbliğat işlərini idarə edəcəyi ruhani şüranın yaradılması ucbatından o şuraya nəzarət etdi, nəhayət, 1970-ci ildə çoxlu səylərə baxmayaraq, o qurumda çalışdığını və onun gələcəyinə böyük ümid bəsləməsinə baxmayaraq, bu bir neçə ildə çox ürəyini itirdiyi halda, o, istefa verdi. həmin qurumun idarə heyətini tərk etdi.

**C) İsrailə qarşı Fələstinin məzlumlarına dəstək:** 1969-cu ildə onun və Həzrət Əllamə Təbatəbayı və Ayətullah Hacı Seyid Əbülfəzl Müctəhid Zəncaninin fələstinli qaçqınlara yardım üçün ianə toplamaq haqqında imzaladığı bəyannamənin verilməsi və bu barədə Huseyniyyədə çıxışı zamanı elan edilməsi. həbs olundu və qısa müddət bir kameralı həbsxanada yatdı.

**D) İnqilabçı çıxışlar və ustadın həbsi:** 1970-cu ildən 1972-ci ilə qədər Əl-Cavad məscidinin təbliğat proqramlarına nəzarət etmiş və o məscid və Hüseyniyyə Ərşad bağlanana qədər tez-tez əsas natiq olmuşdur və bir daha Motəhhəri müəllim həbs edilmişdir. və bir müddət nəzarətə alındı. Bundan sonra Ustad Şəhid öz mühazirələrini Cavid məscidində, Ərak məscidində və s. Bir müddət sonra Cavid məscidi də bağlandı. Təxminən 1974-cü ildə minbər qadağan edildi və bu qadağa İslam İnqilabının qələbəsinə qədər davam etdi.





**E) Ustad Motəhhəri və münafıqların təhlükəsi:** Amma Ustad Motəhhərinin mübarək ömründə ən mühüm xidməti mühazirələr və mühazirələr və kitablar yazmaqla ilkin İslam ideologiyasını təqdim etməkdir. Bu, xüsusilə 1972-1978-ci illərdə solçu qrupların təbliğatının artması və solçu müsəlman qruplarının meydana çıxması və eklektizm fenomeninin ortaya çıxması ilə ən yüksək həddə çatdı. İmamdan başqa, “İranın xalq mücahidləri” kimi tanınan təşkilat rəhbərlərinin təhlükəsini dərk edən və başqalarının bu təşkilatla əməkdaşlıq etməsinə mane olan, hətta onların ideologiyasının dəyişməsinə proqnozlaşdıran ilk şəxsdir ki, şəhid professor Murtəza Motəhhəridir.



**5-Fərqa qrupu tərəfindən ustad Motəhhərinin şəhadəti:** 1979-cu il mayın 11-i çərşənbə axşamı saat 22:20-yə qədər, gecənin qaranlığında, siyasi ziyalı məclislərindən birindən çıxarkən, yaxud cahillərin gülləsi. və cinayətkar Fərqa dəstəsi onu vurdu, beyni dəydi, şəhid oldu, imam və İslam ümməti böyük matəm içində qaldılar, ümidləri o böyük insana bağlandı.



## **Ustad Motəhhəri Xaricilərin Nəzərində**

İmam Xomeyni (r.ə), Əllamə Təbatəbai və İslam İnqilabının Ali Məqam Rəhbəri Ayətullahul-Üzma Seyid Əli Xamenei kimi şəxsiyyətlər Murtəza Motəhhəri xasiyyətini tərənnüm etmişlər. Bunlardan bəziləri aşağıdakılardır:

İmam Xomeyni qısa ömründə oyanmış vicdanının və ruhunun nuru olan ölməz əsərlər qoyub getmiş Motəhhərini dini, elmi və islami sahələr üçün möhkəm dayaq və məhsuldar ağac, millət və ölkə üçün faydalı xidmət hesab edirdi. məktəbə olan sevgisi ilə doludur.

Ayətullah Seyid Əli Xamenei hesab edir ki, bu əqli və mənəvi qabiliyyətlə işləyən Ustad Şəhid Motəhhəri kimi az adam və daha az mütəfəkkir tapmaq olar. O, həmçinin Şəhid Motəhhərinin hər bir çıxışını xüsusi və zəngin bir əsər hesab etmişdir və onun əsərləri İran İslam Respublikasının əqli əsaslarındandır.

Əllamə Təbatəbai Motəhhəri təqva, insanpərvərlik və əxlaqi prinsiplərə malik olmaqla yanaşı, ona deyilən heç bir sözün itmədiyi və puç olmadığı fəvqəladə bir zəkanın bəhrəçisi hesab edirdi.

Əllamə Tehrani Motəhhəri elə biri hesab edirdi ki, bir ömür boyu tədqiq, müzakirə, öyrətmə, natiqlik, yazmaq, təbliğ etmək, tədqiq etmək və fəlsəfi mövzuları yoxlamaqdan sonra... ömrünün axırı neçə ildir ki, daim yanan və əriyən şam kimidir, ya da özünü yandırdığı bir kəpənək və ehtiraslı və şövqlü bağlı bir mömin kimi batini ilə əlaqə və Allahla ünsiyyət meydanında dayanıb qəlbini Allahın lütfündən içmək, xatırlamaq, düşünmək və Quranı öyrənməklə məşğul olmaq, dünya əhlindən və havapərəstlərdən uzaq olmaq, Allah əhli və Allahın övliyalarına qovuşmaq pak rəftar nişanələrindən sayılır.



Əkbər Haşimi Rəfsəncani hesab edir ki, professor Motəhhəri sağ olsaydı, biz İslam tarixində dünyanın ən böyük universitetini yarada bilərdik.

## **Mürtəza Mütəhhərinin Azərbaycan dilinə tərcümə olunmuş əsərləri:**

- Hicab
- İmam Hüseyin (ə) qəhrəmanlığı
- Kamil insan
- Peyğəmbərin (s) davranışlarına bir baxış
- İslam dünyagörüşü Əbədi həyat
- İslam dünyagörüşü İnsan və iman
- İnsanı tanımaq
- İslam dünyagörüşü - İnsan Quranda
- İlahi Ədalət
- Doğruların dastanı
- İslam dünyagörüşü - Əbədi həyat
- Müasir İslam kəlamı (İnsan, fitrət, elm, iman, mərifət, irfan)
- İslam dünyagörüşü - Cəmiyyət və tarix
- Nübüvvət
- Həyatın hədəfi
- Teizm seminarları
- İslam elmləri ilə tanışlıq
- İslam və zamanın ehtiyacları
- İslamda qadın haqları
- Haqq-batıl savaşı
- Materializmə yönəlmənin səbəbləri